

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-03

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«_____» _____ 20__ р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ЗЕМЕЛЬНЕ ТА АГРАРНЕ ПРАВО
LAND AND AGRICULTURAL LAW

спеціальність _____ 081 «Право»
specialt _____ 081 «Law»
(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Рівне – 2018

Робоча програма з дисципліни «Земельне та аграрне право» для студентів спеціальності «Право». – Рівне: НУВГП, 2018. – 22с.

Розробник: Хаванська Оксана Леодорівна, старший викладач кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Протокол від «__» ____2018 року № __.

В.о.завідувача кафедри
правових природоохоронних
дисциплін _____ доц. Ю.І. Мельничук

Схвалено науково-методичною комісією спеціальності 081 «Право».

Протокол № __ від «_____» 2018 року

Голова науково-методичної комісії _____ проф. Цимбалюк В.І.
«__» _____2018 року

© Хаванська О.Л..2018 рік

© НУВГП, 2018 рік

ВСТУП

Програма нормативної навчальної дисципліни «Земельне та аграрне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: правові відносини, що виникають між державою, фізичними та юридичними особами, іншими суб'єктами у сфері раціонального використання та охорони земель усіх форм власності та користування, а також основні принципи, доктринальні засади, правові джерела, окремі поняття, терміни, визначення, дефініції, юридичні категорії та інститути земельного права: підстави та порядок виникнення права власності та права користування земельними ділянками, права та обов'язки землевласників та землекористувачів; підстави припинення права власності та права користування земельними ділянками; правовий режим земель, зміст заходів щодо охорони земель та ін.

Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка до практичної та наукової діяльності висококваліфікованих фахівців-правознавців. Вивчення даного спеціального курсу спрямоване на усвідомлення значення норм права, що регулюють різноманітні форми захисту прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб; засвоєння ними теоретичних положень науки земельного та майнового права; формування у них навичок щодо правильного застосування отриманих знань та правових норм при вирішенні конкретних завдань. Крім цього метою також є засвоєння норм права, які регулюють відносини, що складаються з приводу володіння, користування землею (земельними ділянками), способами раціонального використання та цільового призначення земель, засоби захисту щодо охорони земель, права та обов'язки землевласників та землекористувачів, роль земельного права в світлі гарантованого Конституцією права всіх громадян на землю, нерозривний зв'язок норм права з їх практичним застосуванням. А також оволодіння теорією і методологією аграрного права, вивчення законодавства у сфері виробничої та пов'язаної з нею сільськогосподарської діяльності під час використання земель сільськогосподарського призначення суб'єктами аграрного господарювання, формування навичок його застосування на практиці, вироблення у студентів нового якісного стану екологічного мислення, формування культури особистості, яка проявляється в її еколого-правовій свідомості, мисленні, поведінці та практичній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Земельне право» пов'язана із такими дисциплінами, як «Цивільне право», «Основи римського цивільного права», «Конституційне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право», «Господарське право», «Екологічне право», «Аграрне право».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Метою навчальної дисципліни є вивчення студентами чинного земельного законодавства, ознайомлення із науковими працями з земельного права і надання майбутнім фахівцям-правознавцям необхідної суми знань щодо застосування положень земельного законодавства в їхній практичній діяльності. Завданням земельного права як навчальної дисципліни є формування у студентів відповідної правосвідомості, вміння застосовувати отриманні знання на практиці.

Аграрне право характеризується властивим їй предметом правового регулювання – аграрними правовідносинами, які, по-перше, впливають зі спеціального правового статусу суб'єктів аграрного та земельного права, зі специфіки їх завдань та предмета діяльності; по-друге, складаються у сфері виробництва продуктів харчування, продовольства і сировини рослинного і тваринного походження, переробки та реалізації сировини суб'єктами аграрної підприємницької діяльності. Аграрні правовідносини як предмет аграрного права являють собою взаємопов'язані інтегровані відносини майнового, земельного, членського, учасницького, корпоративного, управлінського і трудового характеру в усій багатогранності їх прояву в процесі здійснення завдань діяльності суб'єктів аграрного підприємництва.

Курс аграрного, земельного права передбачає опанування студентами загальних юридичних понять і категорій з подальшим переходом до основних інститутів аграрного, земельного права, спираючись на знання, здобуті під час вивчення цивільного права та інших галузей права

Ключові слова: земельні правовідносини, майно, пай, правове регулювання, сировина, суб'єкти аграрного та земельного права.

Abstract

The purpose of the discipline is to study students of the current land legislation, to familiarize with scientific works on land law and to provide future lawyers with the necessary amount of knowledge on the application of the

provisions of land legislation in their practical activities. The task of land law as a discipline is the formation of the students of the corresponding legal consciousness, the ability to apply the acquisition of knowledge in practice.

Agrarian law is characterized by its legal regulation - agrarian legal relations, which, firstly, derive from the special legal status of subjects of agrarian and land law, from the specifics of their tasks and subject of activity; and secondly, they consist in the sphere of food production, food and raw materials of plant and animal origin, processing and realization of raw materials by subjects of agrarian entrepreneurial activity. Agrarian legal relations as an object of agrarian law are interconnected integrated relations of property, land, membership, participatory, corporate, managerial and labor character in all the diversity of their manifestation in the process of carrying out tasks of the subjects of agrarian entrepreneurship.

The course of agrarian, land law envisages the mastering of general legal concepts and categories by students, with the subsequent transition to the main institutes of agrarian, land law, based on knowledge gained during the study of civil law and other branches of law

Key words: land relations, property, share, legal regulation, raw materials, subjects of agrarian and land law.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 08 «Право»	Нормативна	
	Спеціальність 081 «Право»		
Модулів – 1		Рік підготовки: 2 курс	Рік підготовки: 2 курс
Змістових модулів – 3		Семестр: 3-ий	Семестр: 3-ий
Індивідуальне науково-дослідне		Лекції – 18 год.	Лекції –2 год.

Завдання	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти		
Загальна кількість годин – 90		Практичні- 14 год.	Практичні – 6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 5		Лабораторні - - год.	
		Самостійна робота – 58 год.	Самостійна робота – 82 год.
		Індивідуальні - - год.	
		Вид контролю - іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 36% до 64%;

заочної форми навчання – 9 % до 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Метою викладання навчальної дисципліни є: формування системи знань з правового регулювання аграрних відносин, юридичного забезпечення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, землеволодіння та землекористування, охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки

2.2. Завдання дисципліни *полягає у:*

вивчення системи чинного аграрного законодавства, а також правових проблем, що виникають при утворенні, діяльності та припиненні суб'єктів господарювання в АПК, визначення правового режиму майна цих підприємств, ознайомлення із специфікою їх управління; 2) вивчення системи чинного земельного законодавства, реформування земельних відносин, способів захисту прав селян в процесі реформування, особливостей правового режиму земель сільськогосподарського та іншого призначення.

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент *повинен:*

знати: теоретичні положення аграрного права, земельного права та екологічного права України; проблеми розвитку аграрного, земельного та екологічного права на сучасному етапі;

вміти: давати визначення основних категорій та понять аграрного, земельного та екологічного права; відрізняти аграрні, земельні та екологічні правові відносини від інших відносин, що виникають у суспільному житті; орієнтуватися у чинному аграрному, земельному та екологічному законодавстві; застосовувати теоретичні знання і положення нормативно-правових актів у практичній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика аграрних, земельних правовідносин.

Тема 1. Загальна характеристика аграрних, земельних правовідносин.

Поняття аграрного права як галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни. Співвідношення аграрного та інших галузей права України. Предмет аграрного права. Поняття і зміст аграрних правовідносин та їх класифікація. Об'єкти і суб'єкти аграрних відносин. Характеристика методів аграрного права. Принципи аграрного права. Поняття системи аграрного права, правові інститути. Їх взаємозв'язок з інститутами цивільного, земельного, трудового, фінансового права тощо. Поняття і система джерел аграрного права України, їх особливості. Поняття земельного права. Земельне право як юридична наука і навчальна дисципліна. Предмет земельного права. Поняття та види земельних правовідносин. Суб'єкти, об'єкти та зміст земельних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин. Метод правового регулювання земельних відносин. Принципи земельного права. Система земельного права. Інститути земельного права. Поняття, особливості та класифікація джерел земельного права. Основні напрямки розвитку земельного права на сучасному етапі.

Тема 2. Державне управління і контроль у сфері аграрних, земельних відносин.

Характеристика державно-правового регулювання сільського господарства. Форми і методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві. Система органів управління в АПК та їх

повноваження (Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державне агентство водного господарства України, Державне агентство земельних ресурсів, Державне агентство рибного господарства України, лісового господарства України тощо). Міністерство аграрної політики та продовольства України як основний орган з питань формування та забезпечення державної аграрної політики, продовольчої безпеки держави, державного управління у сфері сільського господарства, садівництва, виноградарства, харчової промисловості, рибного господарства, 4 переробки сільськогосподарської продукції. Структура Міністерства аграрної політики та продовольства України. Органи державного контролю та інспекції в АПК. Система органів державного контролю в АПК та їх компетенція. Інспекції в галузі тваринництва. Державна інспекція охорони, відтворення водних живих ресурсів та регулювання рибальства (Держрибінспекція), Інспекції в галузі насінництва та їх компетенція. Український інститут експертизи сортів рослин. Інспекції у галузі захисту рослин та їх компетенція. Державний технологічний центр охорони родючості ґрунтів. Державна інспекція з контролю якості сільськогосподарської продукції та моніторингу її ринку.

Державне управління і контроль за використанням та охороною земель. Поняття і завдання державного управління землями. Система органів державного управління в галузі використання і охорони земель та їх повноваження. Регіональні програми використання та охорони земель. Природносільськогосподарське районування земель. Зонування земель. Землеустрій і землевпорядний процес. Порядок здійснення державного і самоврядного контролю за використанням та охороною земель. Моніторинг земель. Державний земельний кадастр.

Тема 3. Правове становище суб'єктів господарювання в АПК.

Державні сільськогосподарські підприємства. Поняття, правові ознаки та види державних сільськогосподарських підприємств. Роль і місце державного сільськогосподарського підприємства в аграрному секторі економіки України та системі ринкових відносин. Особливості створення державного підприємства. Правовий режим його майна. Право господарського відання. Право постійного користування землею. Особливості господарської діяльності. Основні засади управлінської діяльності підприємства. Система органів управління. Правове становище

директора (керівника). Правовий статус працівників державних сільськогосподарських підприємств. Господарські аграрні товариства. Поняття, правові ознаки та види господарських аграрних товариств. Порядок та особливості утворення акціонерного товариства і товариства з обмеженою відповідальністю. Правовий режим майна товариств. Статутний та інші фонди товариств: їх призначення і порядок формування. Формування земельної ділянки господарських товариств. Принципи корпоративного управління. Органи управління товариством та їх посадові особи. Порядок припинення діяльності господарських товариств. Сільськогосподарські кооперативи. Загальна характеристика сільськогосподарських кооперативів (виробничого та обслуговуючого). Особливості створення підприємств кооперативного типу. Правовий режим пайового та інших фондів підприємства. Особливості права власності на землю сільськогосподарського призначення зазначених суб'єктів господарювання. Система органів самоврядування в кооперативних сільськогосподарських підприємствах. Право членства в сільськогосподарських кооперативах. Порядок виникнення і припинення членства. Права та обов'язки членів кооперативів. Фермерське господарство. Порядок і умови створення фермерського господарства. Його правомочності як суб'єкта права власності на земельну ділянку. Правовий режим майна фермерського господарства. Правове регулювання трудових, соціальних відносин фермерського господарства. Виробничо-господарська та фінансово-кредитна діяльність фермерського господарства. Державна підтримка фермерського господарства. 6 Особисте селянське господарство: суспільне призначення і загальна характеристика. Порядок проведення обліку особистих селянських господарств. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства. Земельні правовідносини в господарстві. Майнові правомочності членів господарства. Договори щодо реалізації сільськогосподарської продукції. Податкові зобов'язання особистого селянського господарства. Державна підтримка особистого селянського господарства. Права та обов'язки членів господарства. Правове регулювання договірних відносин у сільському господарстві. Особливості аграрно-правового регулювання договірних відносин у сільському господарстві. Класифікація договірних зобов'язань у сільському господарстві. Правове регулювання орендних відносин у сільському господарстві. Контрактація та інші окремі договори щодо реалізації сільськогосподарської продукції. Особливості аграрно-правового регулювання ринку зерна та заставних закупівель сільськогосподарської

продукції. Договори у сфері матеріальнотехнічного забезпечення. Договори виробничо-технічного та транспортного обслуговування. Договори меліоративного та агрохімічного обслуговування. Договори на використання науково-технічної продукції. Порядок розгляду спорів щодо виконання договірних зобов'язань. Правове забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції. Поняття та загальна характеристика правового забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції. Державне регулювання відносин щодо забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції. Права та обов'язки виробників, постачальників та продавців щодо забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції. Відповідальність виробників, постачальників та продавців щодо забезпечення якості та безпеки сільськогосподарської продукції

Змістовний модуль 2. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів.

Тема 4. Право земельної власності та землекористування.

Право власності на землю. Загальна характеристика права власності на землю. Поняття і зміст права власності на землю. Форми права власності на землю. Право державної власності на землю. Право комунальної власності на землю. Право приватної власності на землю. Суб'єкти права власності на землю. Право власності на землю громадян. Право власності на землю юридичних осіб. Право власності на землю держави. Право власності на землю іноземців, осіб без громадянства, іноземних держав. Спільна власність на землю. Спільна сумісна та спільна часткова власність на землю. Порядок та підстави виникнення права власності на землю. Порядок безоплатної передачі (приватизації) земельних ділянок громадянам. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування. (набувальна давність). Перехід права на земельну ділянку при переході права на будівлю і споруду. Придбання земельних ділянок на підставі цивільно-правових угод. Продаж земельних ділянок на конкурентних засадах. Підстави припинення права власності на земельну ділянку. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності. Конфіскація земельної ділянки. Порядок вилучення земельних ділянок. Порядок вилучення особливо цінних земель. Права власників земельних ділянок. Обов'язки власників земельних ділянок. Правове регулювання приватизації земель. Поняття, основні риси та юридична природа приватизації земель. Суб'єкти, об'єкти та форми

приватизації земель. Приватизація земельних ділянок, які перебувають у користуванні громадян. Порядок одержання земельних ділянок внаслідок приватизації державних та комунальних сільськогосподарських підприємств, установ і організацій. Правове регулювання одержання земельних ділянок із земель державної та комунальної власності в межах норм безоплатної приватизації. Юридичні гарантії здійснення приватизації земель. Право користування землею. Загальна характеристика права постійного землекористування. Суб'єкти, об'єкти права землекористування. Підстави та порядок надання земельних ділянок у постійне користування юридичним особам. Виникнення права постійного користування земельною ділянкою. Документ, що посвідчує право постійного користування земельною ділянкою. Права та обов'язки землекористувачів. Порядок та підстави припинення права постійного землекористування. Припинення права землекористування за бажанням землекористувача. Припинення права землекористування у примусовому порядку. Правове регулювання оренди землі. Правове регулювання оренди землі. Поняття та юридичні ознаки оренди землі. Зміст договору оренди земельної ділянки. Істотні умови такого договору. Зміна, припинення, поновлення договорів оренди землі. Форма договору оренди земельної ділянки. Особливості оренди земель державної та комунальної власності. Правове регулювання орендної плати. Суборенда земельної ділянки. Права землекористувачів. Обов'язки землекористувачів. Правове регулювання оренди земель сільськогосподарського призначення. Правове регулювання обмежень прав на землю. Поняття обмеження прав на земельну ділянку. Види обмежень прав на земельну ділянку. Обмеження прав на землю в межах зон особливого режиму використання земель. Охоронні зони. Зони санітарної охорони. Санітарно-захисні зони. Обмеження прав на землю в інтересах сусідів. Зміст права добросусідства. Визначення спільних меж землекористувачів та використання межових споруд і дерев, що стоять на межі земельних ділянок. Загальна характеристика обмежень прав користування чужою земельною ділянкою. Право земельного сервітуту. Поняття і зміст права земельного сервітуту. Види права земельного сервітуту. Порядок та підстави встановлення земельного сервітуту. Дія земельного сервітуту. Підстави та порядок припинення дії земельного сервітуту. Емфітевзис та суперфіцій як обмеження права користування чужою земельною ділянкою.

Тема 5. Категорії земель та їх правовий режим.

Правовий режим земель сільськогосподарського призначення. Склад земель сільськогосподарського призначення. Особливості правового режиму зазначеної категорії земель. Право власності на землі сільськогосподарського призначення. Суб'єкти права власності на землю сільськогосподарського призначення. Особливості права постійного користування землями сільськогосподарського призначення. Приватизація земель державних і комунальних підприємств. Право оренди земельних ділянок для ведення сільськогосподарського виробництва. Землі фермерських господарств. Землі особистих селянських господарств. Використання земель сільськогосподарського призначення для городництва. Земельні ділянки для садівництва. Землі для сінокошення і випасання худоби. Право несільськогосподарських підприємств, установ та організацій на землю. Правовий режим земель резервного фонду. Права та обов'язки суб'єктів права власності і суб'єктів права користування землею сільськогосподарського призначення. Правове забезпечення раціонального використання земель сільськогосподарського призначення. Правовий режим земель житлової та громадської забудови. Поняття земель житлової та громадської забудови. Право користування землями житлової та громадської забудови. Порядок використання земель житлової та громадської забудови. Право користування земельними ділянками для будівництва та 9 обслуговування житлового будинку, господарських будівель і гаражного будівництва. Право на земельні ділянки житлового будівництва, житлових і гаражно-будівельних кооперативів. Право користування земельними ділянками, на яких розташовані багатоквартирні жилі будинки та належні до них будівлі і споруди приватної, державної або комунальної власності. Правовий режим земель водного фонду. Поняття і склад земель водного фонду. Право власності на землі водного фонду. Суб'єкти користування землями водного фонду. Водоохоронні зони. Прибережні захисні смуги. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж річок, навколо водойм та на островах. Обмеження у використанні земельних ділянок прибережних захисних смуг уздовж морів, морських заток і шляхів та на островах у внутрішніх морських водах. Режим господарської діяльності на земельних ділянках прибережних захисних смуг. Смуги відведення і правовий режим їх використання. Берегові смуги водних шляхів та їх використання. Правовий режим земель лісогосподарського призначення. Поняття земель лісогосподарського призначення. Склад земель лісогосподарського призначення.

Відмежування земель лісового фонду від земельних ділянок під нелісовими насадженнями. Право власності на землі лісгосподарського призначення. Порядок використання земель лісгосподарського призначення. Суб'єкти користування землями лісгосподарського призначення. Правовий режим земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Поняття та загальна характеристика земель промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Суб'єкти права власності на зазначені землі. Правовий режим земель промисловості та особливості їх використання. Порядок надання земельних ділянок для потреб, пов'язаних із користуванням надрами. Правовий режим охоронних та санітарно-захисних зон. Правовий режим земель транспорту. Склад земель транспорту та особливості їх правового регулювання. Землі залізничного транспорту. Склад земель морського та річкового транспорту. Особливості правового режиму земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства. Землі авіаційного транспорту як самостійний різновид земель транспорту. Правовий режим земель трубопровідного транспорту. Поняття земель міського електротранспорту. Правовий режим земель зв'язку та особливості їх використання. Правове положення земель енергетичної системи, їх склад і порядок використання. Правовий режим земель оборони і порядок користування ними. Порядок використання земель оборони. Захисні та охоронні зони навколо військових об'єктів з особливими умовами землекористування. Правовий режим земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Поняття земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Склад земель природно-заповідного фонду. Право власності земель природно-заповідного фонду та порядок їх використання. Склад земель іншого природоохоронного призначення та порядок їх використання. Земельні ділянки водно-болотних угідь. Правовий режим земель оздоровчого та рекреаційного призначення. Поняття і склад земель оздоровчого призначення. Порядок використання земель 10 оздоровчого призначення. Суб'єкти права власності на землі оздоровчого призначення. Обмеження діяльності на землях оздоровчого призначення. Правовий режим округів та зон санітарної (гірничо-санітарної) охорони. Поняття і склад земель рекреаційного призначення. Земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів. Загальна характеристика земельних ділянок, зайнятих територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів фізичної культури і спорту, туристичних баз,

кемпінгів тощо. Право власності на землі рекреаційного призначення. Порядок використання земель рекреаційного призначення. Правовий режим земель історико-культурного призначення. Поняття і склад земель історико-культурного призначення. Види земель історикокультурного призначення: землі з розміщеними на них об'єктами, що пов'язані з історичними подіями чи видатними особами; землі, з розташованими на них об'єктами, що несуть на собі відбиток стародавньої історії народів, які проживали на території України; землі з розміщеними на них об'єктами архітектури, містобудування, монументального мистецтва чи садово-паркового мистецтва. Порядок надання земельній ділянці статусу земель історико-культурного призначення. Право власності на землі історико-культурного призначення. Порядок використання земель історико-культурного призначення. Охоронні зони і обмеження землекористування навколо об'єктів історико-культурного призначення.

Тема 6. Правова охорона та використання природних ресурсів.

Поняття та види права природокористування. Принципи права природокористування. Право загального природокористування. Право спеціального природокористування. Суб'єкти та об'єкти права природокористування. Основні права та обов'язки природокористувачів. Підстави виникнення та припинення права природокористування. Правова охорона та використання земель. Земля як об'єкт правової охорони та використання. Особливості правової охорони земель за категоріями. Основні права та обов'язки власників земель та землекористувачів. Правове регулювання використання та охорони земельних ресурсів. Правова охорона і використання водних ресурсів. Води як об'єкт охорони та використання. Правове регулювання використання й охорони вод. Види права водокористування. Суб'єкти та об'єкти права водокористування. Основні права і обов'язки водокористувачів. Державне управління і контроль у сфері використання та охорони водних ресурсів. Поняття та сутність басейнового принципу державного управління у сфері використання, охорони та відтворення водних ресурсів. Правова охорона і використання надр. Надра як об'єкт охорони та використання. Право надрокористування та його види. Основні права і обов'язки надрокористувачів. Правова охорона надр. Державне управління і контроль в галузі вивчення, використання та охорони надр. Державний кадастр родовищ і проявів корисних копалин. Правовий режим геологічної інформації. 11 Правова охорона атмосферного повітря. Атмосферне повітря як міжнародний

універсальний природний ресурс. Правове регулювання охорони атмосферного повітря. Управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря. Стандартизація і нормування у галузі охорони атмосферного повітря. Державний облік та моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря. Правова охорона і використання рослинного світу. Поняття та види природних рослинних ресурсів. Правове регулювання використання рослинного світу. Загальне використання природних рослинних ресурсів. Спеціальне використання природних рослинних ресурсів. Правова охорона рослинного світу. Зелена книга України. Управління і контроль у сфері охорони та використання рослинного світу. Державний кадастр рослинного світу. Юридична відповідальність за порушення законодавства про рослинний світ. Правова охорона і використання лісів. Ліси як об'єкт правової охорони та використання. Загальна характеристика лісового права України. Правове регулювання використання лісів. Основні права та обов'язки лісокористувачів. Плата за використання лісових ресурсів та користування земельними ділянками лісового фонду. Державне управління і контроль у сфері використання та охорони лісів. Державний лісовий кадастр. Правова охорона і використання тваринного світу. Тваринний світ як об'єкт правової охорони та використання. Правове регулювання використання тваринного світу. Основні права та обов'язки користувачів об'єктами тваринного світу. Правове регулювання мисливства. Правове регулювання рибальства. Правове регулювання охорони тваринного світу. Державне управління і контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. Державний кадастр тваринного світу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усь ого	у тому числі					усь го	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Загальна характеристика аграрних, земельних правовідносин.													

Тема 1. Загальна характеристика аграрних, земельних правовідносин.	12	2	2			8	2					2
Тема 2. Державне управління і контроль у сфері аграрних, земельних відносин.	14	2	2			10	11	0,5	0,5			10
Тема 3. Правове становище суб'єктів господарювання в АПК.	14	2	2			10	11	0,5	0,5			10
Разом змістовий модуль 1.	40	6	6			28	24	1	1			22
Змістовий модуль 2 Правове регулювання використання та охорони природних												
Тема 4. Право земельної власності та землекористування.	18	4	4			10	23	1	2			20
Тема 5. Категорії земель та їх правовий режим.	16	4	2			10	21		1			20
Тема 6. Правова охорона та використання природних ресурсів.	16	4	2			10	22		2			20
Разом змістовий модуль 2.	50	12	8			30	66	1	5			60
Всього годин	90	18	14			58	90	2	6			82

5. Теми практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Загальна характеристика аграрних, земельних правовідносин.	2	

2	Тема 2. Державне управління і контроль у сфері аграрних, земельних відносин.	2	0,5
3	Тема 3. Правове становище суб'єктів господарювання в АПК.	2	0,5
4	Тема 4. Право земельної власності та землекористування.	4	2
5	Тема 5. Категорії земель та їх правовий режим.	2	1
6	Тема 6. Правова охорона та використання природних ресурсів.	2	2
	Всього	14	6

6. Самостійна робота

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Загальна характеристика аграрних, земельних правовідносин.	8	2
2	Тема 2. Державне управління і контроль у сфері аграрних, земельних відносин.	10	10
3	Тема 3. Правове становище суб'єктів господарювання в АПК.	10	10
4	Тема 4. Право земельної власності та землекористування.	10	20
5	Тема 5. Категорії земель та їх правовий режим.	10	20
6	Тема 6. Правова охорона та використання природних ресурсів.	10	20
	Всього	58	82

7. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються такі методи навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод;
- проблемне викладання;
- частково-пошуковий метод;
- робота в малих групах;
- семінари-дискусії;
- дослідницький метод.

8. Методи контролю

Оцінювання результатів контролю проводиться у розрахунку від 0 до 100 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань;
- виконання тестових завдань..

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Контроль за засвоєнням знань здійснюється декількома способами: застосовуються різні форми опитування, виконання реферативних завдань, написання контрольних робіт на практичних заняттях, а також систематичне проведення модульного контролю, складання іспиту.

При виставленні оцінок враховуються, насамперед, знання, розуміння й уміння аналізувати конкретні ідеї, а не особисте відношення до них тих, хто відповідає. Успішність засвоєння курсу визначається за допомогою ухваленої шкали оцінювання.

Всі види занять навчальної дисципліни повинні проводитися в навчальних аудиторіях з використанням відповідних дидактичних і технічних засобів навчання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Іспит	Вс	Б0	Г0
T1	T2	T3	T4	T5	T6				
10	10	10	10	10	10	40	100		

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

10. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену	Для заліку
90-100	Відмінно	Зараховано
82-89	Добре	
74-81		
64-73	Заловільно	
60-63		
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

11. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає:

1. Програму навчальної дисципліни;
2. Тестові модульні завдання;
3. Лекційний матеріал;
4. Методичні вказівки.

12. Рекомендована література

12.1.Базова

1. Земельне право України : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / [Г. І. Балюк та ін. ; за ред. В. В. Носіка]. - К. : ВПЦ "Київ. ун-т", 2008. - 511 с.
2. Корнєєв Ю.В. Земельне право : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Ю. В. Корнєєв, М. О. Мацелик. — К. : Центр учб. л-ри, 2009. - 239 с.
3. Мачуська І.Б. Земельне право : навч. посіб. / І.Б.Мачуська. - К. : КНЕУ, 2007. - 277, [1] с.
4. Мірошниченко А.М. Земельне право України : підручник.- 2-е вид., допов. і переробл. - К. : Правова єдність, 2011. - 677 с.
5. Шеремет А.П. Земельне право України : підручник / А.П.Шеремет. - Чернівці : Наші кн., 2008. - 631 с.

6. Шуміло О.М. Земельне право України (у схемах) : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. - К. : Хай-Тек Прес, 2012. - 287 с.

7. Земельне право України: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В.І.Семчик, П.Ф.Кулинич, М.В.Шульга. - К. - 2008. - 600 с.

8. Земельний кодекс України : наук.-практ. ком. / за заг. ред. В. І. Семчика. - [2-ге вид. переробл. і доп.]. - К. : Вид. Дім "ІнЮре" 2004. - 748 с.

9. Земельное право / отв.ред. проф.Аксенюк Г.А. - М.: Юрид.лит. - 1972. - 232 с.

10. Земельное право Украины : [учеб. пособие] / под ред. А. А. Погребного, И. И. Каракаша. - К. : Истина, 2003. - 448 с.

12.2. Допоміжна

11. Аграрна історія України : [навч. посіб.] / П. П. Панченко, В. П. Славов, В. А. Шмарчук та ін. - К. : Вид. центр "Просвіта". 1996. - 400 с.

12. Аграрное, земельное и экологическое право Украины. Общие части учебных курсов — [учеб. пособие] / под ред. А. А. Погребного, И. И. Каракаша. - Х. : Одиссей, 2000. - 367 с.

13. Андрейцев В. І. Об'єкти земельних правовідносин за новим Земельним кодексом України / В. І. Андрейцев // Законодавство України : наук.-практ. ком. - 2002. - № 2. - С. 3-19.

14. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України:Актуальні проблеми практичної теорії. - К. - 2005. - 445 с.

15. Андрейцев В.І. Правові засади земельної реформи і приватизація земель в Україні. - К.: 1996. - 320 с.

16. Андреев В. І. Об'єкти земельних правовідносин за новим Земельним кодексом України / В. І. Андреев // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. - 2002. - № 2. - С. 3-19.

17. Асаулюк А. Щодо видачі зі справ нотаріуса державних актів на право власності на земельну ділянку за вимогою набувачів земельних ділянок //Нотаріат для вас. - 2012. - № 9. - с.60-63.

18. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / Бондар Олександр Григорович. - К., 2005. - 222 с.

19. Бондар О. Г. Правове регулювання земельних відносин майнового характеру: актуальні проблеми / О. Г. Бондар // Право України. - 2000. - № 6. - С. 53-55.

20. Вівчаренко О. А. Право власності на землю в Україні - актуальні проблеми / Вівчаренко О. А. - Івано-Франківськ, 1998. - 170 с.

21. ✓ Волошенюк О. Підстави припинення прав на землю та вилучення земельної ділянки //Юридичний журнал. – 2008. - № 2. – С.29-31.

22. Глотова О. В. Правове регулювання правочинів щодо земельних ділянок в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 / О. В. Глотова / Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2003. – 20 с.

23. Грабовець Н. Визначення об'єкта державної реєстрації земельної ділянки //Юридична Україна. – 2010. - № 3. – с.88-92.

24. Вознюк, С. Т. та Мошинський, В. С. та Клименко, М. О. та Лико, Д. В. та Гнеушев, В. О. та Лагоднюк, О. А. та Вознюк, Н. М. та Кучерова, А. В. (2017) Торфово-земельний ресурс Північно-Західного регіону України.. НУВГП, Рівне. Режим доступу:

<http://ep3.nuwm.edu.ua/7506/1/%D0%A2%D0%BE%D1%80%D1%84%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%B7%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%83%D1%80%D1%81%20%D0%9F%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D0%97%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D1%83%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf>

25. Прищеп, А. М. та Клименко, О. М. та Клименко, Л. В. (2017) Оцінка стану агросфери сільських населених пунктів за показниками сталого розвитку. НУВГП, Рівне. Режим доступу:

http://ep3.nuwm.edu.ua/8222/1/Monografiya%20%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%80_1.pdf

12.3.Інформаційні ресурси

1. Електронні наукові видання НБУ ім. В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21CNR=20&Z21ID=

2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>

3. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету[електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.law.yale.edu/library/>